บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้สนับสนุนให้แม่บ้านเกษตรกรได้รวมกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาครอบครัวเกษตรกรให้เจริญก้าวหน้า มีการกินดีอยู่ดี มีรายได้สูงขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม ด้วยการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้สนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ การดำเนินการดังกล่าวนับว่าเป็นการเผยแพร่นวกรรมอย่างหนึ่งไปสู่สถาบันเกษตรกร ดังที่ โรเจอรส์ นักสังคมวิทยาชนบทอเมริกันได้ให้ความหมายของนวกรรม (Innovation) ไว้ สรุปได้ว่า นวกรรม หมายถึง ความคิด การกระทำหรือสิ่งของซึ่งบุคคลเห็นว่าเป็นของใหม่ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นของใหม่โดยนับเวลาตั้งแต่แรกพบหรือไม่ แต่ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลรับรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นของใหม่หรือไม่ตามความเห็นของตนเอง ถ้าบุคคลเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งใหม่สำหรับเขา สิ่งนั้นก็จะเป็นนวกรรม[1] นอกจากโรเจอรส์แล้วยังมีบุคคลอื่น เช่น เอช. จี. บาร์เนต ได้ให้ความหมายนวกรรมไว้สรุปได้ว่า นวกรรม หมายถึง แนวความคิด แบบแผนพฤติกรรม หรือสิ่งของใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากของที่มีอยู่เดิม ของใหม่ในที่นี้ครอบคลุมทั้งสิ่งที่มองเห็น สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น แบบแผนพฤติกรรม สิ่งประดิษฐ์ วิทยาการใหม่ ๆ และสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น ความเชื่อ ความนึกคิด ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ในความคิดของบุคคล[2]

---

[1] Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker, Communication of Innovations (New York : The Free Press, 1971), p. 19.

[2] H.G. Barnett, Innovation, p. 7.

จากความหมายของนวกรรมดังที่กล่าวมาแล้ว การเผยแพร่นวกรรมจึงเป็นการเผยแพร่แนวความคิด ข้อปฏิบัติ และประดิษฐกรรมใหม่ ๆ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. แนวความคิดหรือข้อปฏิบัติหรือประดิษฐกรรมใหม่
2. ซึ่งส่งผ่านสื่อ
3. ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง
4. ไปยังสมาชิกของระบบสังคม[1]

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของการเผยแพร่นวกรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของการเผยแพร่นวกรรมมีลักษณะคล้าย ๆ หรือสามารถเปรียบเทียบได้กับองค์ประกอบของการสื่อสารทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะองค์ประกอบของการสื่อสารตามแนวความคิดของ เบอร์โล (Berlo) ซึ่งเรียกโดยย่อว่า S-M-C-R ย่อมาจาก Source (แหล่งสาร) Message (ข่าวสาร) Channel (ช่องสาร) และ Receiver (ผู้รับสาร)[2] โดยโรเจอรส์ ได้เพิ่มองค์ประกอบเข้าไปอีกคือ E ย่อมาจาก Effects (ผลของการสื่อสาร) เพื่ออธิบายกระบวนการที่นวกรรมเผยแพร่ไปยังผู้รับสาร ซึ่งสรุปเปรียบเทียบองค์ประกอบของการเผยแพร่นวกรรมกับองค์ประกอบของการสื่อสารของเบอร์โลได้ดังนี้

---

[1] Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker, Communication of Innovations, p. 18.

[2] David K. Berlo, The Process of Communication (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1960), pp. 30-32.

แบบจำลอง S-M-C-R-(E)	แหล่งสาร S	สาร M	ช่องสาร C	ผู้รับสาร R	ผลของการสื่อสาร E
องค์ประกอบของการเผยแพร่นวกรรม	-ผู้ประดิษฐ์ -เจ้าหน้าที่ส่งเสริม -พัฒนากร -ผู้นำทางความคิด	นวกรรม คุณสมบัติของนวกรรมในสายตาของผู้รับ เช่น - ประโยชน์ในเชิงเทียบ - ความเข้ากันได้กับค่านิยม ความเชื่อ หรือประสบการณ์ในอดีตของผู้รับ - ความสลับซับซ้อนของนวกรรม - ความสามารถนำนวกรรมไปทดลองใช้ได้ - ความสามารถสังเกตหรือเห็นผลของนวกรรมได้	ช่องสาร (ช่องสารมวลชนหรือช่องสารปัจเจกชน)	สมาชิกของระบบสังคม	ผลในช่วงระยะเวลาหนึ่ง อันอาจหมายถึงการเปลี่ยนแปลงระดับความรู้หรือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือพฤติกรรม

สำหรับแนวทางที่นวกรรมจะเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมายนั้น จากการศึกษาของโรเจอรส์พบว่า นวกรรมจะเผยแพร่ไปสู่เกษตรกรได้ 4 แนวทางคือ

1. เพื่อนและเพื่อนบ้าน
2. พนักงานเดินตลาดและพ่อค้าขายปลีก
3. หน่วยงานของรัฐบาล เช่น บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
4. สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์[1]

จากการศึกษาของเฟลคเคนสไตน์ (Fleckenstein) เกี่ยวกับการยอมรับนวกรรมทางการเกษตรของชาวบ้านอ้น อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับนวกรรมผ่านทางสื่อกลางหลายอย่าง เช่น การพบปะติดต่อกับเพื่อนบ้าน จากวิทยุ การสาธิตกลุ่มเกษตรกรและพ่อค้า เป็นต้น[2]

จากการศึกษาของ บุญเลิศ สดสุชาติ ถึงรูปแบบการแพร่กระจายสินค้าใหม่ ๆ ไปสู่ประชาชนในหมู่บ้านชนบท เขตอำเภอเมืองมหาสารคาม พบว่า สื่อกลางในการแพร่กระจายสินค้าใหม่ได้ดีที่สุดคือ เพื่อนบ้าน[3]

---

[1] Everett M. Rogers, Social Change in Rural Society, p. 399.

[2] Friedrich W. Von. Fleckenstein, "Adoption of Agricultural Innovation in a Northeastern Thai Village" (Doctoral dissertation, University of Hawaii, 1971), p. 310.

[3] บุญเลิศ สดสุชาติ, "การศึกษารูปแบบของการแพร่กระจายสินค้าใหม่ ๆ ไปสู่ประชาชนในหมู่บ้านชนบท เขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม" (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2516), หน้า 90-93.

จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การที่นวกรรมจะเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้นั้น จะต้องอาศัยสื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ ซึ่งมีทั้งสื่อบุคคลและสื่อมวลชน สื่อมวลชนมีอิทธิพลมากที่สุดในการให้ความรู้เกี่ยวกับนวกรรม[1] ส่วนสื่อบุคคลนั้น จากการศึกษาของโรเจอรส์และเมเนน (Meynen) เกี่ยวกับสื่อที่ก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการเผยแพร่นวกรรมในประเทศโคลัมเบีย พบว่า มีอิทธิพลที่สุดในการตัดสินใจ[2] นอกจากสื่อบุคคลและสื่อมวลชนแล้ว สื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media) ก็มีบทบาทในการเผยแพร่นวกรรมด้วย การใช้สื่อเฉพาะกิจนั้นใช้สำหรับส่งสารซึ่งเป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง โดยมุ่งหวังให้ผู้รับสารบรรลุถึงวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่องที่ตั้งไว้ จากการศึกษาของ อนุสรณ์ ศิริลักษณ์ ถึงผลสัมฤทธิ์ของสื่อเฉพาะกิจในการศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัว โดยวัดความรู้ของชาวบ้านก่อนการทดลองและภายหลังการทดลอง พบว่า คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวของชาวบ้านก่อนและหลังการรับสื่อเฉพาะกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสื่อเฉพาะกิจสามารถให้ความรู้แก่ชาวบ้านให้พัฒนาขึ้นจากความรู้เดิมได้[3] แต่อย่างไรก็ตามการใช้

---

[1] Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker, Communication of Innovations, p. 252.

[2] Everett M. Rogers and Wickly L. Meynen, Communication Sources for 2, 4-D Weed Spray Among Colombian Peasants, Rural Social 30, pp. 213-219. cited by Gardner Lindzey and Elliot Aronson, The Handbook of Social Psychology, Vol. 3 (Massachusetts : Addison Wesley Publishing Company, 1969), p. 234.

[3] อนุสรณ์ ศิริลักษณ์, "ผลสัมฤทธิ์ของสื่อเฉพาะกิจในการศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัว" (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521), หน้า 3-51.

007927

สื่อหลายประเภทจะช่วยให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการโน้มน้าวใจให้ยอมรับนวกรรมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวกรรมที่มีลักษณะซับซ้อนยากแก่การเข้าใจ[1]

เนื่องจากในการเผยแพร่นวกรรมนั้นมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นั่นคือการยอมรับหรือปฏิเสธนวกรรมในเรื่องนั้น โรเจอรส์ได้ศึกษาถึงกระบวนการในการตัดสินใจ ที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวกรรมว่ามีอยู่ 4 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นความรู้ (Knowledge) เป็นขั้นที่บุคคลทราบว่ามีนวกรรมและพอเข้าใจว่านวกรรมนั้นปฏิบัติหน้าที่ของมันอย่างไร

2. ขั้นการจูงใจ (Persuasion) เป็นขั้นที่บุคคลสร้างทัศนคติที่ชอบหรือไม่ชอบนวกรรมนั้น

3. ขั้นการตัดสินใจ (Decision) เป็นขั้นที่บุคคลเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวกรรม

4. ขั้นการยืนยัน (Confirmation) เป็นขั้นที่บุคคลแสวงหาความมั่นใจจากการที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว[2]

จากขั้นตอนทั้ง 4 ดังที่กล่าวแล้ว การที่บุคคลจะตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธนวกรรมยังขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการซึ่ง ฟรานซิส อาร์ แอลเลน (Francis R. Allen) ได้กล่าวถึงปัจจัยอันเป็นอุปสรรคต่อการยอมรับนวกรรมไว้หลายประการดังนี้

---

[1]Erwin P. Bettinghaus, Persuasive Communication (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1968), pp. 170-171.

[2]Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker, Communication of Innovations, p. 135.

1. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ถ้านวกรรมที่แพร่เข้าไปเกิดขัดกับค่านิยม ความเชื่อที่มีอยู่เดิมในสังคม บุคคลจะเกิดความรู้สึกต่อต้านไม่ยอมรับ

2. ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา เกิดจากการที่บุคคลเคยชินกับแบบแผนชีวิตอย่างเก่าการปฏิบัติอย่างเก่ามีความรู้สึกว่าของเดิมดีแล้ว ไม่อยากเปลี่ยนแปลง

3. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากนวกรรมบางอย่างราคาแพงเกินกว่าที่บุคคลจะยอมรับซื้อหามาได้ นอกเสียจากว่านวกรรมนั้นมีประโยชน์เป็นที่ต้องการจริง ๆ ถ้ารับไว้จะเกิดประโยชน์มากขึ้น

4. ปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ ถ้านวกรรมนั้นขัดกับอุดมการณ์ที่บุคคลยึดถืออยู่ บุคคลจะไม่ยอมรับ

5. ปัจจัยทางด้านสังคม บุคคลจะต่อต้านของใหม่ที่ทำให้สภาพสังคมของเขาขาดดุลยภาพ เกิดสภาวะไร้ระเบียบ แต่บางครั้งสภาวะไร้ระเบียบก็มองเห็นได้ยาก และต้องใช้เวลาอีกนานมากกว่าจะมองออก

6. ปัจจัยทางด้านความยุ่งยากซับซ้อนของนวกรรม ถ้านวกรรมนั้นมีวิธีการใช้ที่ยุ่งยากซับซ้อนบุคคลจะไม่เข้าใจ นวกรรมนั้นอาจถูกปฏิเสธเพราะใช้ไม่เป็น

7. ปัจจัยทางด้านผลประโยชน์ ถ้านวกรรมนั้นไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อผู้รับ การยอมรับก็เป็นไปได้ยาก[1]

---

[1]Francis R. Allen, Socio-Cultural Dynamics : An Introduction to Social Change (New York : The Macmillan Co., 1971), pp. 273-283.

ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม สังคม จิตวิทยา และอื่น ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น นอกจากจะเป็นอุปสรรคต่อการยอมรับนวกรรมแล้ว ในทางตรงข้ามปัจจัยเหล่านี้อาจมีผลกระตุ้นให้เกิดการยอมรับได้ ซึ่งจากการศึกษาของ ฟอสเตอร์ (Foster) ถึงตัวกระตุ้นให้เกิดการยอมรับนวกรรม พบว่า ตัวกระตุ้นที่สำคัญคือแรงจูงใจ (Motivation) 3 ประการคือ

1. ความต้องการเกียรติภูมิ
2. การได้รับสถานภาพสูงขึ้น
3. การได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจดีขึ้น[1]

จากการศึกษาของ สไปเซอร์ (Spicer) พบว่า การชักนำให้เกษตรกรยอมรับนวกรรมนั้น ต้องพิจารณาระบบความเชื่อ ปทัสถานของสังคม และค่านิยมในสังคมนั้นด้วย นอกเหนือไปจากการพิจารณาในด้านคุณลักษณะของนวกรรมนั้น ๆ ไม่เช่นนั้นก็จะไม่เกิดการยอมรับ[2]

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับนวกรรมในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาถึงปัจจัยอันเป็นคุณลักษณะของผู้รับนวกรรม มีดังนี้

จากการศึกษาของ โกลด์เสน และราลิส (Goldsen and Ralis) ถึงการยอมรับนวกรรมของชาวบ้านในหมู่บ้านบางชัน อำเภอมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า สิ่งที่ชาวบ้านจะยอมรับอย่างรวดเร็ว คือสิ่งที่เกิดประโยชน์ในระยะอันสั้น

---

[1]George M. Foster, Traditional Cultures : And the Impact of Technological Change (New York : Harper and Row Publishers, 1962), pp. 143-162.

[2]E.H. Spicer, Human Problems in Technological Change (New York : Iowa Wiley and Son, 1965), pp. 35-40.

ลงทุนต่ำ ไม่ต้องเอาใจใส่มากนัก นอกจากนี้ ผู้ที่ยอมรับเหล่านี้ ยังเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง เดินทางเข้าเมืองหลวงบ่อย เปิดรับสื่อมวลชนคือ ฟังวิทยุ ดูภาพยนต์มากและสามารถอ่านออกเขียนได้[1]

จากการศึกษาของ บุญธรรม คำพอ เกี่ยวกับการยอมรับนวกรรมทางการเกษตรของเกษตรกร ตำบลโพงาม อำเภอสรรบุรี จังหวัดชัยนาท พบว่า เกษตรกรที่รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อมวลชน มีการติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ มากกว่า มีการศึกษาสูงกว่า อ่านออกเขียนได้ดีกว่า จะยอมรับวิทยาการแผนใหม่มากกว่าเกษตรกร ที่รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อมวลชน มีการติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ มีระดับการศึกษา และความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ต่ำกว่า[2]

จากการศึกษาของ สหัส นิลพันธุ์ เกี่ยวกับการยอมรับการใช้ปูนมาร์ลเพื่อปรับปรุงดินเปรี้ยวของเกษตรกร ตำบลศีรษะกระบือ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก พบว่า การยอมรับการใช้ปูนมาร์ล มีความสัมพันธ์กับการศึกษาของเกษตรกร ลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้ และการติดต่อกับหน่วยส่งเสริมการเกษตร[3]

---

[1] Rose K. Goldsen and Max. Ralis, Factors Related to Acceptance of Innovation in Bang Chan Thailand (New York : Cornell University Press, 1975), pp. 6-31.

[2] บุญธรรม คำพอ, "ความแตกต่างระหว่างผู้ยอมรับและผู้ไม่ยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตโครงการมูลนิธิบูรณะชนบท" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2520), หน้า 72-73.

[3] สหัส นิลพันธุ์, "ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยอมรับการใช้ปูนมาร์ลเพื่อปรับปรุงดินเปรี้ยวของเกษตรกรในตำบลศีรษะกระบือ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2519), หน้า 77.

จากการศึกษาของ คณิต มานพพงศ์ ถึงปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ของเกษตรกรเจ้าของสวนยาง ตำบลนาบอน อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การยอมรับวิทยาการแผนใหม่ของเกษตรกรเจ้าของสวนยาง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการติดต่อกับหน่วยส่งเสริมการเกษตร[1]

จากผลการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการยอมรับนวกรรมดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด สรุปได้ว่า คุณลักษณะของนวกรรมเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่มีผลต่อการยอมรับ กล่าวคือ นวกรรมนั้นจะต้องเป็นนวกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในสายตาของผู้รับการเผยแพร่ แต่ไม่ขัดกับความเชื่อและค่านิยมของผู้รับการเผยแพร่ นอกจากนี้นวกรรมนั้นจะต้องไม่มีลักษณะซับซ้อนยากแก่การเข้าใจ นอกจากคุณลักษณะของนวกรรมแล้วคุณลักษณะของผู้รับการเผยแพร่เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา การเปิดรับสื่อมวลชน การติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ การเดินทางไปในที่ต่าง ๆ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวมก็เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวกรรมเช่นกัน

เนื่องจากการเผยแพร่นวกรรมให้แก่คนในสังคมนั้น สมาชิกในระบบสังคมมิได้ยอมรับนวกรรมในระยะเวลาเดียวกัน บางคนยอมรับเร็ว บางคนยอมรับช้า ผู้ที่ตัดสินใจได้ก่อนก็เป็นผู้รับนวกรรมก่อน ผู้ตัดสินใจทีหลังก็เป็นผู้รับนวกรรมทีหลัง ซึ่งโรเจอรส์ได้สรุปเปรียบเทียบให้เห็นคุณลักษณะของผู้ยอมรับนวกรรมก่อนหรือผู้ที่ยอมรับนวกรรม

---

[1]คณิต มานพพงศ์, "ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ของเกษตรกรเจ้าของสวนยาง หมู่ที่ 2 ตำบลนาบอน อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2518), หน้า 75.

เร็วกว่า และผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่าไว้เป็นหลักกว้าง ๆ ตามลักษณะดังต่อไปนี้คือ[1]

ก. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

1. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่าและผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องอายุ

2. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า สามารถอ่านออกเขียนได้มากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

3. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า ได้รับการศึกษาในโรงเรียนมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

4. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีสถานะทางสังคมสูงกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

5. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีระดับของการได้ชั้นทางสังคมสูงกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

6. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า เช่น เป็นเจ้าของที่นามากกว่า มีจำนวนวัวควายมากกว่า

7. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีแนวโน้มที่จะทำเพื่อการค้ามากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

8. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการกู้ยืมเงินมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

9. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีความเชี่ยวชาญในการงานมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

---

[1]Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker, Communication of Innovations, pp. 185-189.

ข. คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ

1. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรามากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

2. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า จะยึดถือระบบความเชื่อแบบฝังหัวน้อยกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

3. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีความสามารถเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ดีกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

4. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีความสามารถในการใช้เหตุผลได้ดีกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

5. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีความฉลาดกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

6. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

7. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการเสี่ยงมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

8. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษามากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

9. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์มากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

10. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีความเชื่อในโชคชะตาน้อยกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

11. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

12. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีความปรารถนาในเรื่องการศึกษา อาชีพ และอื่น ๆ สูงกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

ค. พฤติกรรมการสื่อสาร

1. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีส่วนร่วมในสังคมมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

2. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมได้ดีกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

3. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

4. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

5. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีโอกาสเข้าถึงสื่อมวลชนมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

6. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า เข้าถึงสื่อบุคคลมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

7. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า แสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับนวกรรมมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

8. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีความรู้เกี่ยวกับนวกรรมมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

9. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีระดับการเป็นผู้นำทางความคิดมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

10. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีแนวโน้มที่จะเป็นสมาชิกของระบบสังคม ที่มีปทัสถานตามแบบทันสมัยมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

11. ผู้ยอมรับนวกรรมเร็วกว่า มีแนวโน้มที่จะเป็นสมาชิกของระบบสังคม ที่มีบูรณาการอย่างดีมากกว่าผู้ยอมรับนวกรรมช้ากว่า

ส่วนการวัดการยอมรับนวกรรมนั้น โรเจอรส์ ได้ใช้มาตราส่วนความไวในการยอมรับนวกรรมเป็นเครื่องมือในการแบ่งผู้ยอมรับนวกรรมออกเป็นประเภทต่าง ๆ บุคคลจะมีความไวในการยอมรับนวกรรมมากน้อยเพียงใดนั้น ดูจากการที่เขายอมรับนวกรรมก่อนหรือหลังคนอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน ความไวในการยอมรับนวกรรมจึงอาจคิดจากระยะเวลาในการตัดสินใจยอมรับนวกรรมนั้น ๆ[1] และเนื่องจากการตัดสินใจยอมรับนวกรรมมีลักษณะเป็นพฤติกรรม จึงมีความสัมพันธ์กับทัศนคติอีกด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรม นักจิตวิทยาได้มีความเห็นพ้องกันว่า จิตลักษณะที่จะทำนายพฤติกรรมได้แม่นยำที่สุดคือ ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมนั้น[2]

เธอร์สโตน (Thurston) ได้อธิบายถึงทัศนคติว่า เป็นความโน้มเอียงทางด้านจิตใจ ซึ่งแสดงออกให้เห็นได้เป็นพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ทัศนคติเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความเห็น ความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การวัดทัศนคติจึงวัดโดยตรงไม่ได้ แต่สามารถวัดได้ในรูปความคิดเห็นหรือการแสดงออกทางภาษา[3]

---

[1]Ibid., p. 132.

[2]นพนธ์ สัมมา, "จิตลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวกรรมทางการเกษตร" (ปริญญานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523), หน้า 34.

[3]L.L. Thurston, "Attitude Can Be Measured," in Reading in Attitude Theory and Measurement, ed. Martin Fishbein (New York : John Wiley and Sons, 1967), pp. 77-80.

นิวคอมบ์ (Newcomb) ได้อธิบายถึงทัศนคติว่า เป็นความโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ และแสดงออกเป็นพฤติกรรมในลักษณะของความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือความรู้สึกเฉย ๆ ไม่ชอบไม่เกลียด[1]

จากความหมายของทัศนคติดังกล่าว สรุปได้ว่า ทัศนคติก็คือ ความโน้มเอียงที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด และมีผลให้เกิดการตอบสนองในทำนองชอบหรือไม่ชอบ ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เขาจะมีทัศนคติต่อ ซึ่งความรู้เหล่านี้จะก่อให้เกิดองค์ประกอบในประการที่ 2 คือ

2. ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งความรู้สึกนี้เกิดจากการที่ได้ประเมินสิ่งนั้นจากความรู้ที่มีอยู่ ว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ จากความรู้สึกนี้จะก่อให้เกิดองค์ประกอบประการที่ 3 คือ

3. แนวโน้มของพฤติกรรม นั่นคือถ้ามีความรู้สึกชอบสิ่งนั้นก็มีแนวโน้มที่จะรับสิ่งนั้น

จากองค์ประกอบของทัศนคติดังกล่าว สอดคล้องกับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวกรรมในขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ดังนั้นทัศนคติจึงน่าจะมีความ

---

[1] T.M. Newcomb, Social Psychology (New York : The Dryden Press Publishers, 1954), pp. 128-221.

[2] นพนธ์ สัมมา, "จิตลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวกรรมทางการเกษตร" (ปริญญานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523), หน้า 34-36.

สัมพันธ์กับการตัดสินใจยอมรับนวกรรม ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อนวกรรมจึงเป็นผู้ยอมรับด้วยความมั่นใจ และเป็นการยอมรับที่มั่นคงถาวรมากกว่าผู้ที่ไม่มีทัศนคติเป็นของตนเอง แต่เป็นการยอมรับตามคนอื่น ซึ่งอาจหยุดใช้นวกรรมภายหลังได้[1]

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะวัดการยอมรับนวกรรมด้วยการวัดความไวของการยอมรับที่แสดงออกเป็นพฤติกรรม โดยให้คะแนนตามระยะเวลาในการตัดสินใจยอมรับนวกรรมแล้ว ยังวัดทัศนคติที่มีต่อนวกรรมและต่อการยอมรับนวกรรมนั้นด้วย ผลที่ได้จากการวัดจึงจะครอบคลุมกระบวนการของการยอมรับนวกรรมทั้งหมด

---

[1]เรื่องเดียวกัน.